

**АКАДЕМІЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ**

**ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ**

*Організаційно-управлінські, економічні
та нормативно-правові аспекти забезпечення діяльності органів управління та
підрозділів МНС України*

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної конференції

5 квітня 2011 року

м. Черкаси

програму під назвою "Цілі – 2000: акт освіти Америки" (Goals 2000: Educate America Act), що також мала на меті досягнення освітніх цілей.

Пояснюючи успіх нового плану, що на перший погляд був дуже схожий на попередній, дослідники Р. Шварц та М. Робінсон вказують на принципову відмінність у баченні суб'єкта освітньої реформи та ролі федерального уряду в ній. У документі "Цілі – 2000" суб'єктами у розробці та запровадженні національних освітніх стандартів були визначені штати [3, с. 180].

Перерозподіл владних повноважень між різними рівнями управління, задекларований "Цілями – 2000", передбачав зміни у федеральній освітній політиці. За офіційними джерелами федеральний центр у цьому контексті розглядався як партнер, що надає підтримку штатним та місцевим органам управління у реалізації освітньої реформи, спрямованої на досягнення всіма школярами високих навчальних стандартів.

Дослідник М. Кріст стверджує, що "Цілі – 2000" сприяли розвитку стандартоорієнтованої стратегії освітньої реформи. На його думку, результатом аналізованої програми стали три ключових аспекти освітньої реформи: 1) створення академічних стандартів; 2) об'єднувальні політичні дії, такі як тестування, сертифікація вчителів, програми професійного розвитку та програми звітності; 3) реструктуризація системи управління, наділення шкіл та навчальних округів більшими управлінськими повноваженнями [4, с. 207].

Політичні зміни в суспільстві початку ХХІ ст. потягли за собою зміни і в сфері управління загальною середньою освітою. У січні 2002 року президент Дж. Буш-молодший підписав новий освітній Закон "Жодної невстигаючої дитини" (No Child Left Behind Act (NCLB)), що ознаменував значні зміни в Законі "Акт про початкову та середню освіту" з моменту його прийняття в 1965 році.

Головною метою Закону стало зменшення відставання у навчальних досягненнях усіх категорій учнів. Починаючи з 2002 року значно збільшилась частка федеральних асигнувань в освіту, а також було збільшено фінансування категоріальних програм на підтримку учнів зі спеціальними потребами.

Покращення результатів навчальних досягнень усіх категорій учнів передбачало реалізацію таких заходів: 1) запровадження високих стандартів і відповідної системи звітності; 2) проведення щорічного тестування; 3) запровадження санкцій школам, у яких навчальні результати учнів не досягли запланованих показників; 4) надання винагород школам, де відмічено зменшення відставання у навчальних досягненнях учнів; 5) запровадження програм професійного розвитку вчителів та збільшення фінансування цих програм [5].

Отже, зважаючи на недостатність досвіду нашої молодшої держави з принципових питань реформування управлінської сфери, вважаємо за доцільне взяти до уваги в процесі розробки стратегії розвитку системи освіти наступні позитивні здобутки сучасної американської системи управління загальною середньою освітою:

На рівні формування національної освітньої політики США, заслуговує на увагу досвід проведення зустрічей національної політичної еліти з метою розв'язання нагальних питань, що виникають на складних етапах розвитку освіти. У США, починаючи з 1989 року, періодично проходять саміти президента з губернаторами штатів та національною політичною елітою, в той час як в Україні не відбулося ні однієї зустрічі подібного формату, предметом якої виступали б питання про освіту.

З метою покращення нормативно-правового забезпечення освіти в умовах розвитку демократії в Україні корисним є запозичення практики регулярного (раз на 5-7 років) редагування "Закону про початкову та середню освіту", що дозволяє підходити до вирішення важливих питань з урахуванням швидких темпів змін в економічному, політичному, суспільному житті країни та відповідної зміни пріоритетних освітніх питань. Особливо важливим в даному контексті є перегляд в США першої частини цього Закону

(Title I), яким регулюються соціальні аспекти діяльності системи загальної середньої освіти, з урахуванням динаміки розвитку суспільства.

Важливою в умовах демократії є статистична функція федерального Міністерства освіти, що забезпечує широку участь громадськості у прийнятті освітніх рішень. Надзвичайно широке коло статистичних даних є загальнодоступним, тому громадськість має можливість швидко реагувати на актуальні освітні проблеми. В цьому контексті корисною для наслідування є публікація звітів про результати навчальної діяльності шкіл, навчальних досягнень учнів, фінансове забезпечення системи освіти тощо.

Управління загальною середньою освітою США має державно-громадський характер, адже як на федеральному рівні, так і на рівні штату дуже поширеною є практика впливу зацікавлених груп на формування освітньої політики. У країні функціонує велика кількість інституціоцізованих громадських рухів, що беруть участь у лобюванні окремих питань (зазвичай у вигляді конгресів), спрямованих на забезпечення соціальної справедливості різних зацікавлених груп: національних та етнічних меншин, громадян зі спеціальними потребами та ін.

Дані рекомендації можуть слугувати напрямком до дії при розробці Україною стратегії реформування управління загальною середньою освітою, однак пряме перенесення американського досвіду на український ґрунт без урахування національних особливостей нашої держави є недопустимим.

Настав час чесно сказати, що справжні реформи не дадуть миттєвого ефекту, але поступово почнеться конкуренція атестатів. І нехай атестат випускника гімназії вільно конкурує з атестатом приватної школи. Завдання держави у такій ситуації – створити зрозумілі й максимально чесні правила гри, до якої слід залучити найширше коло міжнародних експертів. Адже хіба хтось має сумніви, що європейське майбутнє України неможливе без реальної глобалізації її освітньої системи?

ЛІТЕРАТУРА

1. Engler J. Michigan : The State of Education Reform / J. Engler, G. Whitney // Handbook of Educational Policy / ed. by G. J. Cizek. – New York : Academic Press, 1999. – P. 129 – 149.
2. The Federal Role in Education : 1999-2000 Policy Debate Topic // Congressional Digest. – August – September 1999. – Vol. 78, Issue 8-9. – P. 193.
3. Schwartz R. Goals 2000 and the Standards Movement / R. Schwartz, M. Robinson // Brookings Papers on Education Policy : 2000 / ed. by D. Ravitch. – Washington, D.C. : The Brookings Institution Press, 2000. – P. 173 – 206.
4. Kirst M. Comment on Goals 2000 and the Standards Movement / M. Kirst // Brookings Papers on Education Policy : 2000 / ed. by D. Ravitch. – Washington, D.C. : The Brookings Institution Press, 2000. – P. 206 – 208.
5. No Child Left Behind Act of 2001 : Public Law 107 – 110. 115 Stat. – Washington, D.C. : U.S. Government Printing Office, 2002. – P. 1425 – 2094.

Кузик А.Д., Смельяненко С.О.
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

РИЗИК-ОРІЄНТОВНИЙ ПІДХІД ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ НЕБЕЗПЕКИ ЖИТЛОВОГО СЕКТОРА

Стаття 3 Конституції України зазначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. У законі

України «Про правові засади цивільного захисту» держава гарантує громадянам конституційні права на захист життя, здоров'я та їх майна, а юридичним особам – права на безпечне функціонування. Згідно з статистичними даними [1] в Україні більше 80% пожеж виникають у житловому секторі, щороку від пожеж гине від 3 до 4 тисяч людей, з них близько 95% у житловому секторі, а 80% безпосередньо у житлових будинках. У зв'язку з цим виникають питання:

- Чи відповідає вимогам сьогодення Житловий Кодекс?

- Чи належним чином прописані законодавчі акти стосовно забезпечення безпеки житлового сектора?

- Чи виконуються функції місцевими органами виконавчої влади, держпожнадзора та житлово-комунальними установами щодо контролю та проведення профілактики об'єктів житлового сектора?

Відповідно до Житлового кодексу Української РСР (1983 року) важливим державним завданням є забезпечення збереженості житлового фонду, збільшення строку його служби, підвищення рівня благоустрою житлових будинків. Громадяни зобов'язані забезпечувати збереженість житлових приміщень, дбайливо ставитися до санітарно-технічного та іншого обладнання, до об'єктів благоустрою, дотримуватись правил утримання житлового будинку і прибудинкової території, правил пожежної безпеки, підтримувати чистоту і порядок у під'їздах, кабінах ліфтів, на сходових клітках і в інших місцях загального користування. Та чи належним чином виконуються ці вимоги громадянами та державними органами? Аналізуючи статистичні дані пожеж в Україні, виявлено, що дві третини пожеж виникає через порушення правил пожежної безпеки (необережне поводження з вогнем, паління у нетверезому стані, неправильна експлуатація електроприладів, пічного опалення та пустощі дітей з вогнем). Це свідчить про те що населення не дотримується елементарних правил пожежної безпеки, та про недостатню діяльність місцевих органів виконавчої влади з навчання населення правилам пожежної безпеки в побуті й проведення профілактичних заходів. Згідно з Правилами пожежної безпеки в Україні (НАПБ А.01.001-95) місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, житлові установи та організації зобов'язані за місцем проживання організувати навчання населення правилам пожежної безпеки в побуті та громадських місцях. Забезпечення пожежної безпеки у житлових будинках державного, громадського житлового фонду, фонду житлово-будівельних кооперативів покладається на власників цих будинків або на уповноважені ними органи, а в житлових приміщеннях (квартирах) – також і на квартирнаймачів.

Відповідно до Наказу МНС України № 59 «Про затвердження Інструкції з організації роботи органів державного пожежного нагляду» профілактика пожеж у індивідуальних житлових будинках та квартирах проводиться шляхом роз'яснення правил пожежної безпеки через засоби масової інформації, усної пропаганди, розповсюдження листівок, навчання населення заходам пожежної безпеки за місцем роботи та проживання. Також передбачається проведення перевірок один раз в 1, 3, 5 років відповідно до рівня пожежної небезпеки об'єктів (I, II та III груп).

З огляду на значну кількість пожеж та загибелі людей у житловому секторі актуальним завданням є впровадження ризик-орієнтованих підходів до забезпечення пожежної безпеки в житловому секторі. В Україні згідно з Постановою Кабінету Міністрів № 956 від 11.07.02 "Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки" оцінка рівня ризику таких об'єктів проводиться відповідно до Методики визначення ризиків та їх прийнятних рівнів для декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки, затверджено Наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 04.12.2002 № 637. Що стосується об'єктів житлового сектора, то проведення таких розрахунків не передбачено жодним з нормативних документів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2007 р. за № 1324 затверджено «Порядок розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для безпеки життя і здоров'я населення, навколишнього природного середовища щодо пожежної безпеки» згідно з яким поділяють суб'єкти господарювання за ступенями прийнятого ризику:

- з високим ступенем прийнятого ризику (висотні будинки з умовною висотою понад 47 метрів);

- з середнім ступенем прийнятого ризику (будівлі підвищеної поверховості з умовною висотою від 26,5 метра до 47 метрів включно);

- з незначним ступенем прийнятого ризику (державні, відомчі та кооперативні житлові будинки крім будинків підвищеної поверховості та висотних).

Відповідно до Концепції управління ризиками надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, яка розрахована на довгострокову перспективу і є основою для розроблення законодавчих і нормативно-правових актів, організаційних документів та конкретних програм у галузі управління техногенною та природною безпекою держави, а також інших стратегічних документів з питань державного управління, управління ризиками є однією з головних технологій забезпечення техногенної і природної безпеки в економічно розвинених країнах. Сучасна наука розглядає управління ризиками як спосіб досягнення балансу між інноваціями з одного боку та негативними явищами з іншого боку. Наявність інструментарію для кількісного оцінювання рівня безпеки дає можливість забезпечувати нормування ризиків, визначати рівні прийнятних ризиків для населення, навколишнього природного середовища та об'єктів економіки, визначати ступінь наближення України до європейських стандартів безпечної життєдіяльності.

Висновки:

1. У зв'язку з великою кількістю пожеж і загиблих у житловому секторі Житловий Кодекс України потребує відповідного вдосконалення.

2. В Україні пожежні ризики у житловому секторі диференціюються лише за висотою будівлі, але не враховують інших факторів впливу.

3. Для оцінювання пожежного ризику у житловому секторі необхідно розробити методику розрахунку для відповідних категорій об'єктів.

4. Наглядно-профілактичну діяльність слід здійснювати з урахуванням ризиків об'єктів житлового сектора.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Статистика пожеж та їх наслідків в Україні за 2004-2008 рр.: [Статистичний збірник. Під загальною редакцією Я. І. Хом'яка] – К.: УкрНДПБ МНС України, 2009. – 98 с.

2. Житловий Кодекс Української РСР (Введений в дію Постановою ВР № 5465-Х від 30.06.83, ВВР, 1983, № 28, ст.574)

3. Концепція управління ризиками надзвичайних ситуацій техногенного

4. і природного характеру. [Електронний ресурс] http://www.mns.gov.ua/content/education_kums.html

5. Житловий Кодекс Української РСР [Електронний ресурс]: за станом на 27 липня 2010 р./Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=5464-10>